

КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ И СОСТОЯНИЕ ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ К ТУРИСТИЧЕСКО- КРАЕВЕДЧЕСКОЙ РАБОТЕ В ШКОЛЕ

Инна ТКАЧЕВСКАЯ

Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника

Аннотация. На основании разработанной системы тестов и их применения обнаружен низкий уровень знаний и практических навыков у студентов, необходимых для организации и проектирования различных видов туристическо-краеведческой деятельности. Указывается на необходимость коррекции учебных программ, оптимизации методологии профессиональной подготовки.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учитель физической культуры, туристическо-краеведческая работа.

CRITERION OF AN ASSESSMENT AND STATE OF READINESS OF THE FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL CULTURE TO TOURISM- COUNTRY STUDING ACTIVITY IN THE SCHOOL

Inna TKACHOVSKAYA

Precarpathian National University named after Vasyl Stefanic

Abstract. On the establishment of the developed system of the tests and their application the level of knowledge and practical skills in the students necessary for organization and project of various kinds of tourism-country studing activity is found. It is underlined necessity of correction of educational programs and optimizations of methodology of professional training.

Key words: professional training, teacher of physical culture, tourism-country studing activity.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ГЛУХИМИ ДІТЬМИ

Галина МАЛАНЧУК

Львівський державний інститут фізичної культури

Постановка проблеми. За даними Чудної Р., 2002р. на початку 2000-х років нараховується 2,5 млн. неповносправних різних категорій. В Україні функціонує 120 шкіл для глухих, де навчається 4064 учнів [5]. В зв'язку з цим, необхідно здійснювати зміни у підготовку вчителя фізичного виховання, з метою покращення оздоровчої та корекційної роботи з дітьми, які мають відхилення у фізично-психічному розвитку [2; 3].

Фахівцями вивчається питання розробки системи вимог, що ставить педагогічна професія до особистості майбутнього вчителя. На сьогоднішній день готовність вчителів фізичної культури до професійної діяльності розглядається як комплексний інтегративний стан, що взаємопов'язаний із теоретичною та практичною підготовкою фахівця [1].

Загалом у педагогічній освіті відсутня чітка програма підготовки фахівців для роботи у спеціальних закладах [4].

Робота виконується відповідно до теми 2.1.6. Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2001 – 2005 рр., Державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму України, номер державної реєстрації 0002U005721.

Метою досліджень було вивчення основних складових професійної діяльності вчителів фізичної культури у спеціальних школах-інтернатах для глухих дітей.

Нами використовувались наступні **методи дослідження**:

- аналіз та узагальнення даних літературних джерел;
- соціологічні методи;
- метод експертних оцінок;
- методи математичної статистики.

Організація дослідження. На першому етапі дослідження було проведено опитування вчителів фізичної культури, які працюють з глухими дітьми та виступали в якості експертів. Загальний педагогічний стаж 62,5% експертів становив від 10 до 30 років у 50% вчителів від 30 до 50 років. Разом з тим, стаж роботи із глухими дітьми у 50% експертів складав від 5 до 10 років; у 37,5% – від 10 до 20 років і у 12,5% від 20 до 30 років.

Для вирішення поставленої мети дослідження нами була розроблена анкета (відкрито-закритого типу), яка містила 26 запитань та враховувала зміст навчальних курсів Львівського державного інституту фізичної культури з підготовки студентів III курсу за спеціальностями „Фізична реабілітація” та „Фізичне виховання”, якими передбачено проходження студентами педагогічної практики, загальним обсягом 216 годин. Ряд питань анкети передбачав проведення рангової оцінки, яка полягала у ранжуванні окремих питань в порядку важливості.

Проведена оцінка узгодженості думок дозволила визначити достовірність оцінок експертної оцінки, що підтверджувалося відповідним коефіцієнтом узгодженості.

Результати дослідження та їх обговорення. Ми передбачаємо, що отримана інформація дасть можливість удосконалити зміст підготовки студентів під час педагогічної практики у спеціальних школах-інтернатах для глухих дітей.

Так, на питання „Чи відображає зміст підготовки фахівців у ВНЗ фізкультурного напрямку, особливостям професійної діяльності у спеціальній школі для глухих дітей?” 50% респондентів відповіли „Швидше ні, ніж так”, 25% – зазначили, що не відображає і по 12,5% відмітили, що „Відображає” і „Швидше так, ніж ні”.

На питання „З якими проблемами під час проведення фізкультурних занять Ви зустрілися на перших етапах роботи у спеціальній школі для глухих дітей?” 75% респондентів назвали погану матеріальну базу та відсутність досвіду спілкування з глухими дітьми; 50% – відсутність засобів наочності; 37,5% респондентів мали недостатній досвід володіння формами спілкування із даною категорією дітей та недостатність знань індивідуального підходу з учнями.

Разом з тим, ніхто з респондентів не зазначив про недостатність знань з оцінки фізичної підготовленості та вибору неправильної відстані до учнів.

Лише 12,5% зустрілися із недостатньою теоретичною і практичною підготовкою та комплектацією класів з дітей різного віку. Хоча, як свідчать педагогічні спостереження у класах спеціальної школи можуть навчатися діти різного віку. Діапазон розбіжностей може становити до 2-х років.

Із усіх вузівських навчальних дисциплін, які озброюють знаннями для успішної педагогічної діяльності в спеціальній школі експерти на перше місце поставили теорію і методику фізичного виховання; на друге – педагогіку; на третє місце – спортивно-педагогічні дисципліни і психологія; і далі відповідно фізіологію, гігієну, спортивну медицину та анатомію. Коефіцієнт конкордації (W) дорівнював 0,934.

Окрім того, експертами визначено, що саме предмет теорія і методика фізичного виховання повинен містити інформацію про особливості проведення занять у спеціальній школі з глухими дітьми (W = 0,928), а далі відповідно: педагогіка, психологія, фізіологія, спортивно-педагогічні дисципліни, спортивна медицина, гігієна. 100% респондентів для покращення підготовки пропонують ввести окремі теми у дисципліни медико-біологічного циклу та 87,5% нову дисципліну – адаптивне фізичне виховання. 50% експертів вихід із ситуації бачать у створенні спеціальних курсів і семінарів та введенні окремих тем у спортивно-педагогічні дисципліни.

Однією із важливих проблем спеціальної дефектології є використання різних форм спілкування з глухими дітьми. Наші респонденти зазначили, що найбільш важливішою формою спілкування на уроках фізичної культури є жестово-мімічна. На другому місці респонденти розташували мову жестів; на третьому – дактиль, а на четвертому – усна форма спілкування, застосування наочних матеріалів, демонстрація фізичних вправ, міміка, зорові сигнали та тактильно-вібраційні на відповідно нижчих рангах.

Враховуючи те, що однією із проблем з якими зустрілися респонденти на перших етапах роботи у спеціальній школі переважав недостатній ступінь володіння формами спілкування (37,5%), то доцільно поглибити знання студентів саме з цього питання створити умови з набуття досвіду спілкування з глухими дітьми, що можна здійснити у умовах педагогічної практики у спеціальній школі.

Окрім того, 50% експертів визначили підготовку студентів під час педагогічної практики задовільною і виставили оцінку „3” за п’ятибальною шкалою.

Разом з тим, як зазначило 37,5% експертів, студенти під час проходження педагогічної практики у спеціальній школі не володіють жестово-мімічною формою спілкування. 25% експертів наголосило на тому, що студенти надмірно хвилюються під час проведення занять, застосовують змішані засоби спілкування та недостатньо володіють матеріалом. І лише 12,5% констатують, що студенти здійснюють неправильний вибір відстані від учнів до вчителя та неправильно визначають завдання уроку.

37,5% експертів відзначило, прагнення студентів оволодіти мовою спілкування і доброзичливе ставлення до дітей. 25% відмітили бажання студентів залучити глухих дітей до використання засобів фізичної культури в повсякденному житті.

На питання „Які складові підготовки студентів-практикантів доцільно покращити” експерти назвали на першому місці знання програмного матеріалу з фізичної культури глухих дітей; потім у відповідній важливості – контроль за рівнем фізичного навантаження на уроках фізичної культури; знання лікарсько-педагогічного контролю; знову ж таки – володіння мовними засобами спілкування з глухими дітьми; проведення тестування фізичної підготовленості і фізичного розвитку глухих дітей; опанування способів впливу різних чинників на особу у процесі фізичного виховання та узагальнення набутого досвіду проведення фізкультурних занять. Ступінь конкордації (W) дорівнював 0,933.

Таким чином, під час проходження студентами педагогічної практики слід забезпечити умови з набуття досвіду спілкування з глухими дітьми та удосконалити ступінь володіння різними формами спілкування.

З метою покращення змісту підготовки фахівців в умовах педагогічної практики ми запропонували експертам зазначити в порядку значущості до чого повинен прагнути вчитель фізичної культури, проводячи заняття з глухими дітьми. Так, на першому місці експерти поставили вміння раціонально формувати індивідуальний фонд рухових умінь і навичок. Далі у відповідній ранговій залежності було зазначено:

- вміння організовувати та проводити фізкультурно-оздоровчі заходи;
- організувати власну діяльність і поведінку під час проведення занять з фізичного виховання;
- організовувати та проводити спортивно-масові заходи;
- забезпечити дотримання правил техніки безпеки під час занять;
- сприяти вихованню вольових якостей;
- сприяти трудовому вихованню молоді ($W = 0,897$).

На запитання „Якими основними складовими теоретичних знань повинен володіти вчитель фізичної культури у спеціальній школі-інтернаті?” відповіді експертів на наступним чином в порядку важливості ($W = 0,928$):

- системою знань про фізичну культуру в процесі фізичного виховання;
- навчання використання набутих знань, умінь та навичок в повсякденному житті з метою самовдосконалення;
- знання про зміцнення і збереження здоров'я учнів;
- формування в навчально-виховному процесі раціональної поведінки, етичних норм і навичок;
- основи самовиховання особистості;
- інтелектуальне виховання;
- естетичне виховання.

Серед переліку основних умінь, якими повинен володіти вчитель фізичної культури у спеціальній школі для вирішення типових завдань діяльності в порядку значущості експерти зазначили, що в першу чергу слід вміти організувати та провести заняття з фізичного виховання урочного типу. На другому місці – вміння визначити вихідний рівень фізичного розвитку і фізичної підготовленості, знань, рухових умінь і навичок; на третьому – визначення фізичних якостей у процесі фізичного виховання; на четвертому – визначення процесу фізичного виховання учнів різних вікових груп; на п'ятому – вміння виконувати рухові дії в процесі занять фізичного виховання; на шостому – здійснення постійно-поточного контролю в процесі занять фізичними вправами; на сьомому – визначення вікових та індивідуальних особливостей учнів; на восьмому – вміння планувати навчально-виховний процес з фізичної культури у спеціальній школі і на дев'ятому місці – визначення та проведення занять з фізичного виховання неурочного типу.

Висновки

Таким чином, отримані результати є підставою для включення окремих тем, розділів з особливостей організації і методики проведення занять з глухими дітьми з предмету теорія і методика фізичного виховання та адаптації змісту програми педагогічної практики вимогам знань, умінь та навичок майбутніх вчителів у спеціальній школі-інтернаті.

Окрім цього, є потреба в організації спеціальних курсів або семінарів з оволодіння формами спілкування із глухими дітьми.

Отримані результати в подальшому будуть враховані під час розробки педагогічної практики у спеціальній школі-інтернаті для глухих дітей у ЛДІФК студентів III курсу спеціальностей „фізична реабілітація” і „фізичне виховання”.

Література

1. Данилко М.Т. *Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: Автореферат.* – Луцьк, 2000. – 19 с. (Волинський державний університет ім. Л.Українки).
2. Засенко В. *До концепції стандартів освіти осіб з вадами слуху // Дефектологія* – 2000. – № 4. – С. 2–4.
3. Литовченко Г.О., Філіпов В.В. *Нові можливості підготовки вчителів фізичної культури для роботи з дітьми, які мають відставання в психічному і фізичному розвитку // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту № 20, 2004 р. С. 22–27.*
4. Остапенко О. *Проблеми організації масових форм фізичної культури та спорту з неповносправними людьми // Тези доповідей учасників міжнародної науково-методичної конференції „Фізична реабілітація як напрям підготовки спеціалістів” (5–6 лютого 2003 року).* – Київ, 2003. – С.7.
5. Чудна Р. *Методологія дисципліни “Адаптивне фізичне виховання” // Молода спортивна наука України.* – Львів, 2002. – Вип.6. – Т. 1. – С. 137–140.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З ГЛУХИМИ ДІТЬМИ

Галина МАЛАНЧУК

Львівський державний інститут фізичної культури

Анотація. На підставі експертної оцінки виявлено основні аспекти професійної діяльності вчителів фізичної культури, які працюють з глухими дітьми. З'ясовано складові підготовки фахівців у ВНЗ фізкультурного профілю слід покращити.

Ключові слова: професійна діяльність, експертна оцінка, глухі діти.

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ С ГЛУХИМИ ДЕТЬМИ

Галина МАЛАНЧУК

Львовский государственный институт физической культуры

Аннотация. На основании экспертной оценки выявлены основные особенности профессиональной деятельности с глухими детьми. Выяснено, какие составные части подготовки специалистов в ВУЗе физкультурного профиля следует улучшить.

Ключевые слова: профессиональная деятельность, экспертная оценка, глухие дети.

PECULIARITIES OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS PROFESSIONAL ACTIVITY WITH DEAF CHILDREN

Halyna MALANCHUK

Lviv State Institute of Physical Culture

Abstract. Main aspects of physical education teachers (who work with deaf children) professional activity have been revealed on basis of expert evaluation. Components of training specialists in higher educational establishments of physical education profile which have to be improved have been elucidated.

Key words: professional activity, expert evaluation, deaf children.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ЗА РАХУНОК ВИВЧЕННЯ НОВІТНІХ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВІДНОВЛЕННІ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКОГО КЛАСУ

Юрій ЛЯННОЙ, Сергій КАПРАЛОВ, Артем КАРПЕНКО, Дар'я ГУКОВА

*Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка
Державний олімпійський навчально-спортивний центр (Конча-Заспа), м. Київ*

Постановка проблеми. В умовах загострення оздоровчих і демографічних проблем суспільства виникла необхідність створення на початку 90-х років у вищих навчальних закладах України та інших країнах СНД нової спеціальності “Фізична реабілітація”, мета якої полягає в підготовці висококваліфікованих фахівців з лікувально-оздоровчої діяльності. Розвиток нового фаху “Фізична реабілітація” здійснюється активним обговоренням проблем методологічного, теоретичного та професійно-прикладного характеру [3, 5, 6]. Ще дотепер не досягнуто адекватного розуміння суті фізичної реабілітації, яку найчастіше сприймають як продовження чи частину медичної реабілітації, або, як різновид лікувальної фізичної культури чи масажу. До цього часу по-різному трактується навіть саме поняття “фізична реабілітація” [4, 5, 7]. Це легко пояснити, якщо врахувати і “юність” самої спеціальності і те, що підготовку фахівця для фізичної реабілітації проводять переважно самоперекваліфіковані медики або фізкультурники чи масажисти.

Аналіз останніх досліджень і публікації. Фізична реабілітація в сучасному світі посідає провідне місце і використовується як ефективний засіб комплексного відновлення фізичного здоров'я і роботоспроможності хворих, інвалідів та ін. Вона діє за рахунок широкого впровадження основ здорового способу життя, використання різноманітних фізичних вправ і природних засобів як найбільш природовідповідних засобів відновлення, оздоровлення та лікування багатьох захворювань, травм та ін. [3-5].